

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. spalio 26 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Gedimino Sagačio (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas) ir Jūratės Varanuskaitės,

teismo posėdyje kasacinę rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės **Šveicarijos Konfederacijoje registruotos bendrovės „Polymers Trading International AG“** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. kovo 23 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės Šveicarijos Konfederacijoje registruotos bendrovės „Polymers Trading International AG“ ieškinį atsakovėms Portugalijos Respublikoje registruotoms bendrovėms „Outeirinho – Turismo e Industria S.A.“ bei „Aguarela do Mundo – Aguas Nascente S.A.“ dėl žalos atlyginimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių šalių susitarimui dėl pasirinkto teismo (jurisdikcijos prorogacijai) taikytinus turinio ir formos reikalavimus, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė prašė priteisti solidariai iš atsakovių 1 012 391,90 Eur žalos atlyginimą, 66 363,83 Eur palūkanų, 6 proc. procesines palūkanas ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškinys grindžiamas šalių 2019 m. spalio 15 d. sudarytos tiekimo sutarties Nr. P105/19 (toliau – Sutartis) pažeidimu, o Lietuvos Respublikos teismo jurisdikcija nagrinėti ginčą grindžiama ieškovės Bendrųjų pardavimo sąlygų (2019 m. vasario mėn. redakcijos) (toliau – Bendrosios pardavimo sąlygos) 11.2 punktu.
4. Atsakovės prašė ieškinį palikti nenagrinėtą kaip neteisningą Lietuvos Respublikos teismams. Atsakovės nurodė, kad, remiantis 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (toliau – ir Reglamentas) 7 straipsniu, ieškovės reikalavimai atsakovėms turėtų būti nagrinėjami Portugalijos Respublikos kaip prievolės įvykdymo vietos teismuose. Bendrųjų pardavimo sąlygų 11 punktą, nustatantis, kad Sutarties vykdymui ir aiškinimui yra taikoma Lietuvos Respublikos teisė, nepakeičia Reglamente įtvirtintų jurisdikcijos nustatymo taisyklių.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus apygardos teismas 2023 m. vasario 9 d. nutartimi ieškinį paliko nenagrinėtą.
6. Teismas nurodė, kad 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 25 straipsnio ir šiai bylai taikytinos 2007 m. spalio 30 d. Lugano konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (toliau – Lugano konvencija) 23 straipsnio nuostatos, reglamentuojančios susitarimą dėl jurisdikcijos, savo turiniu ir esme yra analogiškos.
7. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT, Teisingumo Teismas) yra nusprendęs dėl tokios situacijos, kai nuostata dėl jurisdikcijos suteikimo įtvirtinta bendrosiose sąlygose, kad tokia nuostata teisėta tuo atveju, jei abiejų šalių pasirašytos sutarties tekste yra aiški nuoroda į bendrąsias sąlygas, kuriose yra tokia nuostata (žr. ESTT 1999 m. kovo 16 d. sprendimo byloje *Castelletti*, C-159/97, 13 punktą ir 2016 m. balandžio 20 d. sprendimo byloje *Profit Investment SIM*, C-366/13, 26 punktą bei jame nurodytą teismo praktiką). Tačiau tai galioja tik tuo atveju, kai yra aiški nuoroda, kurią įprastai rūpestinga šalis gali patikrinti, ir jei nustatyta, kad apie bendrąsias sąlygas, kuriose yra nuostata dėl jurisdikcijos suteikimo, iš tikrųjų buvo informuota kita susitariančioji šalis (žr. ESTT 1976 m. gruodžio 14 d. sprendimo byloje *Estasis Salotti di Colzani*, C-24/76, 12 punktą).
8. Teismas nustatė, kad ieškovės 2019 m. vasario mėn. redakcijos Bendrųjų pardavimo sąlygų 11.2 punkte nustatyta:
„Bet koks ginčas ar pretenzija, kylanti tarp šalių dėl Sutarties arba su ja susijusi, ir Sutarties pažeidimai, taikymas ar traktavimas, sprendžiami abipusiu taikiu šalių susitarimu. Jeigu nesutarimo nepavyksta išspręsti per trisdešimt kalendorinių dienų nuo jo atsiradimo, galutinį sprendimą dėl jo priima kompetentingas Vilniaus miesto teismas. Nepaisant to, pardavėjas pasilieka teisę kreiptis į konkurencinį teismą pagal bendrąsias sutarčiai taikomas jurisdikcijos taisykles.“
9. Sutarties 2 punkte „Sutarties dalykas“ nustatyta:

„Bendrosios Pardavėjo pardavimo sąlygos galioja šiai Sutarčiai ir yra neatskiriama jos dalis. Pardavimo sąlygos gali keistis be išankstinio pranešimo. Tačiau Sutarčiai galiojančios Pardavimo sąlygos yra tos, kurios galiojo Sutarties pasirašymo metu, išskyrus atvejus, kai raštu aiškiai susitarta kitaip. Visais atvejais pirmenybė yra teikiama Pardavimo sąlygoms ir negali būti taikomos jokios (bendrosios) pirkejo sąlygos. Pasirašydamas šią Sutartį pirkejas patvirtina, jog sutinka su Pardavimo sąlygomis, taip pat kaip ir Prekių techninių duomenų lapu bei Saugos duomenų lapu.“

10. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad Sutartyje nėra įrašų apie pridedamą priedą, taip pat jokios nuorodos, pagal kurią būtų galima nustatyti Pardavimo sąlygų turinį, taip pat nėra duomenų, kad Pardavimo sąlygos buvo išsiųstos atsakovėms iki sutarties pasirašymo. Teismas konstatavo, kad aplinkybė, jog vykdant sutartį kartu su užsakymais atsakovėms buvo siunčiamos ir Bendrosios sutarties sąlygos, ir užsakymuose nurodyta, kad sutarčiai taikomos Bendrosios sutarties nuostatos ir jos viešai prieinamos, šiuo atveju neįrodo, kad sudarant sutartį atsakovės buvo tinkamai informuotos apie Bendrųjų sąlygų nuostatas dėl jurisdikcijos ir kad su jomis sutiko.
11. Dėl to teismas konstatavo, kad nėra pagrindo spręsti, jog atsakovės iš tiesų sutiko dėl jurisdikciją suteikiančios nuostatos, t. y. kad egzistuoja aiškus ir tikslus jų sutikimas.
12. Pagal Lugano konvencijos 2 straipsnio 1 dalį, laikantis šios konvencijos nuostatų, šios konvencijos privalančioje laikytis valstybėje nuolat gyvenantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų pilietybę, bylos turi būti keliamos tos valstybės teismuose; analogiška nuostata įtvirtinta Reglamento 4 straipsnio 1 dalyje. Kadangi atsakovių buveinės yra Portugalijoje, ieškinys nėra teisingas Lietuvos Respublikos teismams, ieškinį ieškovė turėjo pareikšti kompetentingam Portugalijos Respublikos teismui.
13. Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs bylą pagal ieškovės atskirąjį skundą, 2023 m. kovo 23 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.
14. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad būtent ieškovė, teigdama, jog šalys buvo sudariusios aiškų ir tikslų susitarimą dėl prorogacijos, turėjo procesinę pareigą įrodyti tokių faktinių aplinkybių egzistavimą. Vien aplinkybė, kad Sutartyje (kurį pasirašė ir atsakovės) buvo nurodyta, jog šiai sutarčiai galioja Bendrosios pardavimo sąlygos, savaime nelemia išvados, kad atsakovės buvo tinkamai informuotos apie Bendrąsias pardavimo sąlygas ir su jomis sutiko. Nustatant tokio susitarimo sudarymo faktą, turi būti vertinama ne vien formalios aplinkybės (pvz., sutarties patvirtinimas šalių parašais), bet ir tai, ar susitarimas dėl prorogacijos buvo aiškus ir tikslus, ir tai, ar apie prorogacijos taikymą buvo tinkamai informuota kita sandorio šalis.
15. Byloje nėra duomenų apie tai, kad iki Sutarties sudarymo (2019 m. spalio 15 d.) ieškovė buvo išsiuntusi ar kitu būdu pateikusi atsakovėms Bendrąsias pardavimo sąlygas ir sudariusi galimybę joms per protingą laiką iki Sutarties sudarymo su šiomis sąlygomis susipažinti ir apsispręsti dėl jų taikymo. Pačioje Sutartyje nenurodyta, kad Bendrosios pardavimo sąlygos buvo pridėtos kaip Sutarties priedas ar su jomis buvo galima susipažinti iki sudarant Sutartį kitu lygiaverčiu būdu (pvz., paspaudus aktyvią nuorodą, nukreipiančią į jas). Atsakovės taip pat nepatvirtino tinkamo susipažinimo su Bendrosiomis pardavimo sąlygomis iki Sutarties sudarymo momento. Ieškovė nepateikė įrodymų, patvirtinančių, kad atsakovėms iki Sutarties sudarymo buvo tinkamai atskleista Sutarties sąlyga dėl prorogacijos ir sudarytos sąlygos su ja susipažinti. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad šias aplinkybes pirmosios instancijos teismas nustatė ir įvertino tinkamai.
16. Apeliacinės instancijos teismas atmetė ieškovės argumentus, kad aplinkybė, jog buvo sudarytas prorogacijos susitarimas, patvirtina tai, kad vykdant Sutartį būdavo teikiami ir tvirtinami užsakymai, kuriuose papildomai buvo nustatyta, kad Sutarčiai, įskaitant užsakymus, taikomos Bendrosios pardavimo sąlygos. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, tokios aplinkybės patvirtina tik tai, kad ieškovė tiek Sutarties sudarymo, tiek jos vykdymo metu išreiškė valią dėl to, jog Bendrosios pardavimo sąlygos būtų taikomos iš Sutarties kilusiems teisiniams santykiams, tačiau nepatvirtina fakto, kad dėl to buvo suderinta šalių valia (lot. *consensus ad idem*). Ieškovės vienašališkai parengtuose užsakymuose įterpta sąlyga dėl Bendrųjų pardavimo sąlygų taikymo, kurios (ne)įtraukimui į užsakymų turinį atsakovės negalėjo daryti įtakos, taip pat nepatvirtina buvus dėl to atsakovių aiškų sutikimą.
17. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, aplinkybės apie tai, ar po Sutarties sudarymo atsakovės turėjo galimybę susipažinti su Bendrosiomis pardavimo sąlygomis, nėra teisiškai reikšmingos nagrinėjamam ginčui, nes jos nekeičia išvadų, jog ieškovė nepateikė įrodymų, patvirtinančių, kad atsakovėms buvo tinkamai atskleista Sutarties sąlyga dėl prorogacijos ir kad iki Sutarties sudarymo buvo sudarytos tinkamos sąlygos su ja susipažinti. Vien prieštaravimų iš atsakovių nebuvimas dėl aptartos užsakymuose nurodytos informacijos taip pat neleidžia daryti išvados apie atsakovių sutikimą dėl prorogacijos.
18. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, pritarus ieškovės pozicijai, būtų sukurtos sąlygos šaliai piktnaudžiauti nevykdant pareigos supažindinti kitą šalį su prorogacijos susitarimu, tai neatitiktų civilinių santykių subjektų teisinio saugumo, teisėtų lūkesčių, bendrųjų teisės principų (teisingumo, protingumo, sąžiningumo) reikalavimų.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

19. Ieškovė kasaciniu skundu prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2023 m. vasario 9 d. nutartį bei Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. kovo 23 d. nutartį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:
 - 19.1. Teismai pažeidė Lugano konvencijos 23 straipsnio 1–2 dalių teisės normas, reglamentuojančias reikalavimus prorogacinio susitarimo formai ir turiniui. Dėl to nepagrįstai nusprendė, kad šalys Bendrosiose pardavimo sąlygose tariamai nesudarė susitarimo dėl Lietuvos Respublikos teismų jurisdikcijos. Pagal Lugano konvencijos 23 straipsnio 1–2 dalis, jurisdikciją suteikiantis susitarimas turi būti priimamas arba paliudijamas raštu. Nagrinėjamu atveju atsakovės Bendrąsias pardavimo sąlygas priėmė ir paliudijo raštu. Priešingai nei nusprendė bylą nagrinėję teismai, nei Lugano konvencijos 23 straipsnio 1–2 dalys, nei kitos Lugano konvencijos nuostatos neįtvirtina pareigos ar reikalavimo papildomai informuoti atsakoves apie Bendrąsias pardavimo sąlygas arba pateikti jas kaip Sutarties priedą. Aplinkybė, kad atsakovės Sutartį pasirašė, turi būti aiškinama tokiu būdu, bei *ipso facto* (pačiu aktu, savaime) ir *ipso jure* (pagal įstatymą) patvirtina, kad buvo sudarytas prorogacinis susitarimas Lugano konvencijos 23 straipsnio 1 dalies a punkto kontekste. Atsakovės nepateikė jokių įrodymų, kad būtų nesutikusios su Bendrosiomis pardavimo sąlygomis ar joms prieštaravusios (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir CPK) 178 straipsnis). Ši aplinkybė savaime patvirtina, kad atsakovėms žinomas tiek Bendrųjų pardavimo sąlygų faktas, tiek turinys, tiek kad atsakovės su Bendrosiomis pardavimo sąlygomis sutiko. Pardavimo sutartyse (užsakymuose) *expressis verbis* (tiesiogiai) nurodyta, kad Bendrosios pardavimo sąlygos yra viešai prieinamos ir atsakovės gali su jomis susipažinti adresu <http://ptraidng.ch>. Atsakovės, pasirašiusios pardavimo sutartis (užsakymus), negali teigti, kad apie Bendrąsias pardavimo sąlygas tariamai nežinojo arba galėjo su jomis nesutikti.
 - 19.2. Teismai nukrypo nuo nuosekliai išplėtotos ESTT ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos bylose, kuriose buvo kilęs ginčas dėl jurisdikcijos taisyklių nustatymo bendrosiose pardavimo sąlygose. Pagal nuosekliai išplėtotą ESTT praktiką, tie atvejai, kai prorogacinė nuostata yra įtvirtinta bendrosiose pardavimo sąlygose, kurios nurodytos pagrindinėje sutartyje, atitinka Lugano konvencijos 23 straipsnio reikalavimus, susijusius su šalių sutikimu dėl jurisdikcijos. Kitaip tariant, tam, kad bendrosiose pardavimo sąlygose įtvirtinta nuostata dėl jurisdikcijos suteikimo saistytų sutartį pasirašančias (pasirašiusias) šalis, pakanka informavimo apie bendrųjų pardavimo sąlygų egzistavimą, bet ne apie bendrųjų pardavimo sąlygų turinį (ESTT 1976 m. gruodžio 4 d. sprendimas byloje *Estasis Salotti di Colzani*, C-24/76, 12 punktas; 1999 m. kovo 16 d. sprendimas byloje *Castelletti*, C-159/97, 13 punktas; 2016 m. liepos 7 d. sprendimas byloje *Hoszig Kft vs prieš Alstom Power Thermal Services*, C-222/15, 53 punktas). Šioje byloje nustatytos aplinkybės ir esantys įrodymai patvirtina, kad Sutarties 2.2 punkte yra aiški nuoroda į Bendrąsias pardavimo sąlygas (informavimas apie Bendrųjų pardavimo sąlygų egzistavimą). Analogiška praktika yra suformuota ir nuosekliai taikoma ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo. Pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. birželio 15 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-165-943/2022 pateikti išaiškinimai iš esmės faktinėmis aplinkybėmis analogiškoje byloje, kurioje teikiamuose užsakymo patvirtinimuose vartotos identiškos formuluotės ir konstatuotas susitarimo dėl prorogacijos galiojimas.

20. Atsakovės atsiliepimu į kasacinį skundą prašo jį atmesti ir skundžiamas nutartis palikti nepakeistas; priteisti iš ieškovės patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:

20.1. Kasaciniame skunde sąmoningai iškreipiami esminiai faktai ir ieškovės reikalavimų esmė, neobjektyviai interpretuojamas skundžiamų nutarčių turinys. Ieškovė bando paneigti esminį sutarties laisvės principą, paversti jį „sutarčių nelaisvės“ ir (ar) „slapukavimo“ principu, kuris šiame kontekste reikštų tai, kad atsakovės priverčiamos bylinėtis nežinomoje ir nenorimoje jurisdikcijoje nukrypstant nuo Lugano konvencijos ir Reglamento bendrųjų nuostatų, nesant laisvo, savanoriško ir informuoto abiejų atsakovių apsisprendimo. Ieškovė taip pat bando paneigti ir *contra proferentem* taisyklę ir aiškiai ignoruoja CPK 178 straipsnyje įtvirtintą įrodinėjimo pareigą. Ieškovė aiškiai nepagrįstai teigia, kad nereikia jokio supažindinimo su bendrosiomis sąlygomis prieš pasirašant pagrindinę pirkimo–pardavimo sutartį, nereikia jų nei pridėti, nei pateikti nuorodos į tokių bendrųjų sąlygų tekstą, nei jų atsiųsti, nei atsiųsti nuorodos į bendrąsias sąlygas; neva užtenka tik sutartyje nurodyti, kad kažkokios sąlygos kažkur egzistuoja.

20.2. Atsakovės atkreipia dėmesį į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-7-125-378/2021, kurioje kasacinis teismas nurodė, kad sutarties sudarymas ir jos vykdymas yra dvi skirtingos faktinės ir teisinės kategorijos, kurios įrodinėjamos ir aiškinamos atskirai. Ieškovė visas aplinkybes suplaka į vieną ir tada selektyviai pateikia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. birželio 15 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-165-943/2022, kuri nėra precedentinė šioje byloje dėl skirtingo *ratio decidendi* (argumentas, kuriuo grindžiamas sprendimas) – šios bylos šalių buvo sudaryta konkreti Sutartis, o kasaciniame skunde nurodytoje nutartyje nebuvo vienos pirkimo–pardavimo sutarties: pirkėjas ir pardavėjas vadinamaisiais užsakymais kiekvieną kartą sudarydavo atskirą susitarimą, kiekvieną kartą atskirai susitardavo dėl jo sąlygų. Šiuo atveju atsakovės tik vykdė Sutartį, tačiau nesudarinėjo jokių atskirų susitarimų, ypač prorogacinių; pats užsakymas buvo tik formalus atitinkamo prekių kiekio nurodymas pagal poreikį, į jį ieškovė reaguodavo nurodydama, kada prekių kiekis bus pristatytas (organizaciniai aspektai). Ieškovė bando suklaidinti teismą samprotavimais, jog po 8 mėnesių (ar vėliau) nuo konkrečios sutarties sudarymo įvykė veiksmas (Sutarties vykdymas, įsigyjant dalį nupirkto iš viso prekių kiekio) neva lemia, kad atsakovės buvo tinkamai supažindintos su bendrosiomis sutarčių sąlygomis – tai privilejio būti (bet nebuvo) atlikta prieš 8 mėnesius. Taip ieškovė bando paneigti ir viešojoje teisėje galiojantį pamatinį teisės principą *lex retro non agit* (taisyklė arba įstatymas neturi grįžamosios galios). Bendrosios sąlygos, įskaitant jų dalis dėl jurisdikcinio susitarimo, negali galuoti retroaktyviai ir įpareigoti atsakovių, jeigu nustatomas faktas, kad pasirašant sutartį ieškovė tinkamai nesupažindino atsakovių su šiomis sąlygomis. Be kita ko, kasaciniame skunde nurodyta nutartimi iš esmės paneigiama didžioji dalis kasacinio skundo argumentų: 1) prorogacinio susitarimo formos reikalavimai, nurodyti Reglamento 25 straipsnyje, turi tikslą garantuoti teisinį saugumą silpnesnei šaliai ir įsitikinti, kad abi šalys aiškiai išreiškė savo sutikimą – susitarimas turi būti aiškiai nustatytas, turi būti aiškus, tikslus ir dėl jo susitarta; 2) prorogacinis susitarimas negali galuoti kitos šalies nepastebėtas ir jis privalo būti įrodytas; 3) aiški nuoroda privalo pagrįsti, kad apie prorogacinį susitarimą kita šalis buvo informuota ir dėl jo sutiko; sutikimas suprantamas kaip ilgalaikis įrašas prieš sudarant ar sudarant sutartį sutikti dėl jurisdikcijos taikymo – prieš sudarant sutartį tokių tekstą dėl jurisdikcijos suteikimo privalo būti galima išsaugoti ir atsispausdinti.

20.3. Nėra ginčo, kad Sutartį rengė išimtinai ieškovė, o pačioje Sutartyje nėra jokio susitarimo, kuris galėtų pakeisti bendrą tarptautinės teisės nuostatų sureguliuotą teisingumą. Prieš Sutarties pasirašymą atsakovės nebuvo tinkamai supažindintos su Bendrųjų sąlygų turiniu, šios jokia forma nebuvo įteiktos – nebuvo fiziškai pridėtos (kaip priedas); pačioje Sutartyje nėra tiesioginės nukreiptos („hyperlinko“) į konkrečias Bendrąsias sąlygas. Ieškovės vienašališkai parengtoje Sutartyje, kuri atsakovių buvo sudaryta prisijungimo būdu, tik deklaratyviai buvo nurodyta, kad neva kažkokios Bendrosios sąlygos galioja Sutarčiai ir yra jos dalis. Po 7 ar 10 mėnesių nuo Sutarties sudarymo ieškovės pirmą kartą atsiųsta nuoroda į Bendrąsias sąlygas neturi jokios teisinės reikšmės šioje byloje, tai niekaip nepagrindžia, kad: 1) atsakovės sutiko su Bendrosiomis sąlygomis (nėra jokia forma fiksuoto fakto, net užsakyme nėra patvirtinimų ar parašų); 2) atsakovės sudarant Sutartį buvo tinkamai supažindintos su Bendrosiomis sąlygomis; 3) galėjo egzistuoti sudarytas laisvas savanoriškas susitarimas dėl jurisdikcijos suteikimo Lietuvos teismams.

20.4. Teismai pagrįstai konstatavo, kad ieškovė neįrodė, jog egzistuoja galiojantis susitarimas dėl jurisdikcijos perduoti ginčus nagrinėti Lietuvos teismams. Teismai teisingai nurodė, kad tiek kasacinio teismo, tiek ESTT formuojamoje praktikoje konstatuota, jog esminę reikšmę jurisdikciniam susitarimui konstatuoti turi realus suinteresuotų asmenų susitarimo egzistavimas. Teismai visiškai pagrįstai nurodė, jog teismas pirma turi pareigą išnagrinėti, ar šalys iš tiesų sutiko dėl jam jurisdikciją suteikiančios nuostatos. Teismai pagrįstai (remdamiesi ESTT praktika) pažymėjo, jog jeigu susitarimas dėl jurisdikcijos yra įtvirtinamas sutarties bendrosiose sąlygose, tokia nuostata gali būti teisėta tik jeigu šalių pasirašytoje sutartyje yra aiški nuoroda, t. y. suprantama kaip aktyvi nuoroda („linkas“, kurį galima atidaryti ir rasti konkrečios sutarties sąlygas). Teismai visiškai pagrįstai nurodė, kad Sutartyje nėra nuorodos, pagal kurią būtų galima nustatyti Bendrųjų sąlygų turinį.

20.5. Ieškovė bando įtikinti kasacinį teismą, neva pats faktas, kad atsakovės pasirašė Sutartį, kurioje buvo punktas, jog Sutarčiai taikomos ir kažkur esančios Bendrosios sąlygos, o Bendrosiose sąlygose yra ieškovės vienašališkai parengta prorogacinė išlyga, turėtų lemti, kad tarp šalių yra sudarytas laisvas, savanoriškas, informuotas susitarimas pakeisti bendrąją Lugano konvencijoje ar Reglamente įtvirtintą jurisdikciją. Teismų praktikoje aiškiai nurodoma, jog tinkamu supažindinimu nėra laikomi atvejai, kada individualiai aptartose sutarties sąlygose pateikiama tik informacija, jog egzistuoja dar ir standartinės (ar bendrosios) sutarties sąlygos, ar pateikiama sutarties sąlyga „šalis susipažino su standartinėmis sutarties sąlygomis“. Tokios formuluošės nepanaikina standartinės sąlygos parengusios šalies pareigą įrodyti tinkamą supažindinimą ir *ipso facto* neįrodo, jog standartinės sąlygos kitai šaliai yra privalomos. ESTT ir kasacinio teismo praktikoje aiškinant Lugano konvencijos ir Reglamento nuostatas dėl jurisdikcinio susitarimo išlaikomas vienalytis aiškinimas – visais atvejais susitarimas privalo būti savanoriškas, aiškus, konkretus, sudarytas ir visos abejonės dėl tokio susitarimo neegzistavimo aiškinamos silpnesniosios šalies (šiuo atveju atsakovių) naudai ir stipresniosios šalies (šiuo atveju ieškovės) nenaudai.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl Bendrosiose sąlygose įtvirtintos prorogacinės išlygos

21. Teisingumo taisyklių reikšiant ieškinį laikymasis yra būtinoji teisės kreiptis į teismą teisinės gynybos įgyvendinimo sąlyga (CPK 5 straipsnis). Teismas, sprenddamas ieškinio priėmimo klausimą, privalo savo iniciatyva, be kita ko, patikrinti, ar ieškinyje yra pareikštas, laikantis teisingumo taisyklių, t. y. ar teismas turi jurisdikciją nagrinėti pareikštą ieškinį. CPK 782 straipsnyje teismui nustatyta pareiga *ex officio* (pagal pareigas) vertinti tarptautinį bylos teisingumą ir nustatus, kad byla Lietuvos Respublikos teismams neteisinga, palikti ieškinį nenagrinėtą.

22. Nagrinėjami atveju ieškovė – Šveicarijos Konfederacijoje esanti bendrovė – pareiškė ieškinį atsakovėms – Portugalijos Respublikoje esančioms bendrovėms – Vilniaus apygardos teisme, remdamasi šalių Sutarties nuostata dėl Sutarčiai galiojančių Bendrųjų sąlygų, kuriose įtvirtinta prorogacinė išlyga. Tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismai konstatavo, kad šiuo atveju prorogacinis susitarimas neįrodytas – ieškovė nepateikė įrodymų, patvirtinančių, kad atsakovės iki Sutarties sudarymo buvo tinkamai atskleista Sutarties sąlyga dėl prorogacijos ir sudarytos sąlygos su ja susipažinti, taigi Lietuvos Respublikos teismai neturi jurisdikcijos nagrinėti bylą, ir ieškinį paliko nenagrinėtą.
23. Kasaciniu skundu ieškovė teigia, kad prorogacinis susitarimas, priešingai nei konstatavo bylą nagrinėję teismai, buvo sudarytas, atitinka jam keliamus turinio ir formos reikalavimus.
24. Jurisdikcijos taisyklės civilinėse ir komercinėse bylose, taikytinos Europos Sąjungos valstybėms narėms, yra išdėstytos 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (nauja redakcija). Lugano konvencija Reglamente nustatytų principų taikymas iš esmės išplečiamas Laisvosios prekybos asociacijos narėms – Norvegijos Karalystei, Islandijos Respublikai ir Šveicarijos Konfederacijai. Vadovaujantis antruoju Lugano konvencijos protokolu, susitariančiosios šalys įsipareigojo vadovautis ir Teisingumo Teismo jurisprudencija bei doktrina, suformuota aiškinant Reglamentą.
25. Nuostatos dėl sutartinio teisingumo (jurisdikcijos prorogacijos), įtvirtintos Lugano konvencijos 23 straipsnio 1 dalyje bei Reglamento 25 straipsnio 1 dalyje, savo esme yra identiškos, t. y. jos šalių susitarimui spresti kilusius arba galinčius kilti ginčus dėl konkrečių teisinių santykių pasirinktos valstybės teisme suteikia išimtinės jurisdikcijos galią. Pagal šias nuostatas susitarimas dėl jurisdikcijos: a) sudaromas arba paliudijamas raštu; b) priimamas tokia forma, kuri atitinka šalių tarpusavyje nustatytą praktiką; arba c) tarptautinės prekybos arba komercijos srityje sudaromas papročius atitinkančia forma, kuri atitinka praktiką, apie kurią šalys žino arba turėjo žinoti, ir kurią tokioje prekybos arba komercijos srityje plačiai žino ir kurios nuolat laikosi sutarčių, susijusių su atitinkama konkrečia prekybos arba komercijos sritimi, šalys. Bet kuris elektroninėmis priemonėmis perduotas pranešimas, kuris užtikrina ilgalaikį susitarimo įrašą, laikomas lygiavertiu rašytiniam susitarimui.
26. ESTT praktika dėl Reglamento 25 straipsnio yra gausi ir išplėtotą. ESTT yra pasisakęs, kad Reglamento 25 straipsnio tikslas – nustatyti formos reikalavimus, kuriuos turi atitikti nuostatos dėl jurisdikcijos suteikimo, ir taip garantuoti teisinį saugumą ir įsitikinti, kad šalys išreiškė savo sutikimą (šiuo klausimu žr. *mutatis mutandis* (su būtinais (atitinkamais) pakeitimais) ESTT 1999 m. kovo 16 d. sprendimo byloje *Castelletti*, C-159/97, 34 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
27. Teismas, į kurį kreiptasi, turi pareigą pirmiausia išnagrinėti, ar šalys iš tiesų sutiko dėl jam jurisdikciją suteikiančios nuostatos (šis sutikimas turi būti aiškus ir tikslus), nes 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (toliau – Reglamentas „Bruselis I“) 23 straipsnio 1 dalyje (dab. Reglamento 25 straipsnio 1 dalis) nustatytais formos reikalavimais šiuo tikslu siekiama užtikrinti, kad sutikimas būtų iš tikrųjų įrodytas (ESTT 1980 m. gegužės 6 d. sprendimas byloje *Porta-Leasing*, 784/79, 5 punktas ir jame nurodyta teismo praktika; 2015 m. gegužės 21 d. sprendimas byloje *El Majdoub*, C-322/14, 29 punktas ir jame nurodyta teismo praktika). Šalių valios suderinimas, vadovaujantis valios autonomijos principu, pateisina pirmenybės suteikimą pasirinktam teismui, o ne tam, kuriam byla būtų teisinga pagal minėtą reglamentą (ESTT 2013 m. vasario 7 d. sprendimas byloje *Refcomp*, C-543/10, 26 punktas).
28. Dėl tokios situacijos, kai nuostata dėl jurisdikcijos suteikimo įtvirtinta bendrosiose sąlygose, ESTT jau yra nusprendęs, kad tokia nuostata teisėta tuo atveju, jei abiejų šalių pasirašytos sutarties tekste yra aiški nuoroda į bendrąsias sąlygas, kuriose yra tokia nuostata (šiuo klausimu žr. ESTT 1999 m. kovo 16 d. sprendimo byloje *Castelletti*, C-159/97, 13 punktą ir 2016 m. balandžio 20 d. sprendimo byloje *Profit Investment SIM*, C-366/13, 26 punktą bei jame nurodytą teismo praktiką). Tačiau tai galioja tik tuo atveju, kai yra aiški nuoroda, kurią įprastai rūpestinga šalis gali patikrinti, ir jei nustatyta, kad apie bendrąsias sąlygas, kuriose yra nuostata dėl jurisdikcijos suteikimo, iš tikrųjų buvo informuota kita susitariančioji šalis (šiuo klausimu žr. ESTT 1976 m. gruodžio 14 d. sprendimo byloje *Estasis Salotti di Colzani*, C-24/76, 12 punktą; 2016 m. liepos 7 d. sprendimo byloje *Höszig*, C-222/15, 40 punktą).
29. Nagrinėjamoje byloje, minėta, teismai konstatavo, kad tarp šalių niekada nebuvo realaus susitarimo dėl ginčų perdavimo Lietuvos teismams. Ieškovė kasaciniame skunde su šia išvada nesutinka, teigia, kad ji prieštarauja ESTT ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje suformuluotiems išaiškinimams.
30. Atsižvelgiant į pirmiau aptartą ESTT jurisprudenciją tokiu, kaip nagrinėjamos bylos, atveju, kai bendrosios sąlygos, kuriose įtvirtinta sąlyga dėl jurisdikcijos, nėra tiesiogiai pridėtos prie sutarties, tokios sąlygos teisėtumui konstatuoti turi būti nustatytos dvi aplinkybės: 1) abiejų šalių pasirašytos sutarties tekste daroma aiški nuoroda į šias bendrąsias sąlygas, kuriose yra minėta sąlyga, kurią (nuorodą į bendrąsias sąlygas) įprastai rūpestinga šalis gali patikrinti; 2) apie bendrąsias sąlygas, kuriose yra nuostata dėl jurisdikcijos suteikimo, iš tikrųjų buvo informuota kita susitariančioji šalis. Taigi svarbu patikrinti, ar apie bendrąsias sąlygas iš tikrųjų buvo pranešta šiai susitariančiajai šaliai (žr. ESTT 2022 m. lapkričio 24 d. sprendimo byloje *Tilman*, C-358/21, 50 punktą).
31. Aiškindamas vieną iš dviejų pirmiau nurodytų sąlygų – ar apie bendrąsias sąlygas, kuriose yra nuostata dėl jurisdikcijos suteikimo, iš tikrųjų buvo informuota kita susitariančioji šalis, ESTT, be kita ko, yra konstatavęs, kad: 1) Reglamento „Bruselis I“ 23 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad sutikimo su elektroninėmis priemonėmis sudarytos pirkimo–pardavimo sutarties bendrosiomis sąlygomis, kuriose įtvirtintas susitarimas dėl jurisdikcijos, „spustelint“ būdas yra pranešimo perdavimas elektroninėmis priemonėmis, užtikrinantis ilgalaikį šio susitarimo įrašą, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, jeigu naudojant šį būdą galima prieš sudarant sutartį atsispausdinti ir išsaugoti bendrųjų sąlygų tekstą (2015 m. gegužės 21 d. sprendimas byloje *El Majdoub*, C-322/14, 40 punktas); 2) jurisdikciją nustatanti sąlyga yra teisėta, kai ji yra įtraukta į bendrąsias sąlygas, į kurias raštu sudarytoje sutartyje daroma nuoroda pateikiant interneto svetainės hipersaitą, kurį spustelėjus galima su jomis susipažinti, jas parsisiųsti ir atspausdinti prieš pasirašant minėtą sutartį, nors šalis, kuriai ši sąlyga yra nepalanki, nebuvo oficialiai paraginta pritarti šioms bendrosioms sąlygoms, pažymint tam tikrą langelį minėtoje interneto svetainėje (2022 m. lapkričio 24 d. sprendimas byloje *Tilman*, C-358/21, 59 punktas).
32. Taigi sprendžiant, ar apie bendrąsias sąlygas, kuriose yra nuostata dėl jurisdikcijos, iš tikrųjų buvo informuota kita susitariančioji šalis, reikia nustatyti, ar ta kita šalis turėjo galimybę prieš sudarant sutartį su jomis susipažinti, jas parsisiųsti ir atspausdinti (jei bendrosios sąlygos pateiktos elektronine forma).
33. Nagrinėjamoje byloje nėra ginčo dėl to, kad sutarties tekste daroma aiški nuoroda (bet ne pateikiamas svetainės hipersaitas) į šias bendrąsias sąlygas, kuriose yra minėta sąlyga ir kurią įprastai rūpestinga šalis gali patikrinti. Tačiau bylą nagrinėję teismai nenustatė, kad apie bendrąsias sąlygas, kuriose yra nuostata dėl jurisdikcijos suteikimo, iš tikrųjų buvo informuota kita susitariančioji šalis.
34. Teisėjų kolegija nepagrįstais kasacinio skundo argumentais, kad vien ta aplinkybė, jog atsakovės Sutartį pasirašė, be to, nepateikė jokių įrodymų, kad būtų nesutikusias su Bendrosiomis pardavimo sąlygomis ar būtų šioms prieštaravusios, savaime patvirtina, kad atsakovės žinomas tiek Bendrųjų pardavimo sąlygų faktas, tiek turinys. Priešingai, teisėjų kolegija, remdamasi pirmiau aptartais ESTT išaiškinimais, nusprendžia, kad šalių Sutarties 2 punkto nuostatos, jog „bendrosios pardavimo sąlygos galioja šiai sutarčiai ir yra neatskiriama jos dalis“ ir „pasirašydamas šią sutartį pirkėjas patvirtina, jog sutinka su pardavimo sąlygomis“, patvirtina tik pirmąją iš rašytinio prorogacinio susitarimo sąlygų, t. y. kad Sutarties tekste daroma aiški nuoroda į Bendrąsias sąlygas, kuriose yra prorogacinė sąlyga.
35. Tačiau įrodinėdama antrosios sąlygos, t. y. atsakovių informavimo apie Bendrąsias sąlygas iki sutarties sudarymo, buvimą, ieškovė nagrinėjamoje byloje iš esmės rėmėsi tik vėliau, t. y. po Sutarties, dėl kurios vykdymo kilo ginčas, sudarymo, atliktais veiksmais – kad vykdant

Sutartį kartu su konkrečių prekių kiekio užsakymais atsakovėms buvo siunčiamos ir Bendrosios sąlygos, užsakymuose taip pat pateikiamas interneto svetainės hipersaitas, kurį spustelėjus galima su jomis susipažinti. Įrodymų, patvirtinančių, kad Sutarties sąlyga dėl prorogacijos atsakovėms buvo atskleista iki Sutarties sudarymo ir sudarytos sąlygos su ja susipažinti, ieškovė byloje nepateikė.

36. Taip pat atmetini kasacinio skundo argumentai, kad nagrinėjamu atveju prorogacinis susitarimas sudarytas ir priimtas tokia forma, kuri atitinka šalių nustatytą praktiką. Pažymėtina, kad nagrinėjant bylą pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose ieškovė Lietuvos teismų jurisdikciją grindė Lugano konvencijos 23 straipsnio 1 dalies a punkte (kad jurisdikciją suteikiantis susitarimas buvo priimtas arba paliudytas raštu), o ne b punkte (kad jurisdikciją suteikiantis susitarimas buvo priimtas tokia forma, kuri atitinka šalių tarpusavyje nustatytą praktiką) nustatyti jurisdikcijos prorogacijos pagrindus. Ieškovė apeliaciniame skunde nekėlė klausimo dėl netinkamo Lugano konvencijos 23 straipsnio 1 dalies b punkto aiškinimo ir (ar) taikymo. Atitinkamai apeliacinės instancijos teismas neturėjo pagrindo spresti ir nesprendė apie jurisdikciją suteikiančio susitarimo, atitinkančio Lugano konvencijos 23 straipsnio 1 dalies b punkto reikalavimus, (ne)egzistavimą. Remiantis CPK 347 straipsnio 2 dalimi, kasaciniame skunde negalima remtis naujais įrodymais ir aplinkybėmis, kurie nebuvo nagrinėti pirmosios ir apeliacinės instancijos teisme.
37. Ieškovės kasacinio skundo teiginiai, kad tarp šalių iki Sutarties sudarymo buvo susiformavusi nuosekli bendradarbiavimo praktika, pagal kurią šalių sudarytose tiekimo sutartyse būdavo analogiška nuostata, kad Bendrosios pardavimo sąlygos yra sudėtinė ir neatskiriama bendrosios tiekimo sutarties dalis, nėra pagrįsti byloje teismų nustatytais aplinkybėmis – ieškovė neteikė pirmosios instancijos teismui įrodymų, patvirtinančių ankstesnę šalių bendradarbiavimo praktiką, ankstesnių sutarčių turinį, o apeliacinės instancijos teismas ieškovės teiktus įrodymus atsisakė priimti kaip pateiktus pavėluotai. Kasaciniame skunde nekeliamas klausimas dėl nepagrįsto atsisakymo priimti įrodymus.
38. Teisėjų kolegija atmeta kasacinio skundo argumentus dėl nukrypimo nuo ESTT praktikos. Nors šios nutarties 26–28, 31 punktuose aptartoje ESTT praktikoje neapibrėžti konkretūs informavimo apie bendrąsias sąlygas būdai (pvz., bendrųjų sąlygų teikimas kaip sutarties priedo, atspausdinimas kitoje rašytinės sutarties lapo pusėje arba kaip aktyvios nuorodos, pagal kurią būtų galima nustatyti bendrųjų pardavimo sąlygų turinį, buvimas sutartyje), tačiau visais atvejais tam, kad būtų galima konstatuoti prorogacinio susitarimo sudarymo faktą, t. y. kad šalys iš tiesų sutiko dėl prorogacinės nuostatos, turi būti nustatyta, kad sutarties šalis apie bendrąsias sąlygas buvo informuota prieš pasirašant sutartį.
39. Taip pat atmetini ir kasacinio skundo argumentai dėl nukrypimo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimų, pateiktų 2022 m. birželio 15 d. nutartįje civilinėje byloje Nr. 3K-3-165-943/2022, kad tokia šalių bendradarbiavimo praktika, kai pardavėja, gavusi užsakovės užsakymą, užsakymo patvirtinime iš esmės atnesdavo užsakovės bendrąsias sąlygas ir pareiškėdavo, jog sutartis turi būti sudaroma pagal pardavėjos Bendrąsias sąlygas, į kurias buvo pateikiama nuoroda pačiame užsakyme patvirtinime arba kurias, kaip nurodyta, buvo galima gauti iš pardavėjos, o užsakovė elektroniniu laišku nurodydavo pardavėjai veikti (angl. *please proceed*), atitinka Reglamento 25 straipsnio 2 dalį ir ESTT praktiką.
40. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas ne kartą yra nurodęs, kad nagrinėdamas bylas teismas teisės normas aiškina ir taiko ne *a priori* (iš anksto, nepatikrinęs), o konkrečioje byloje, atsižvelgdamas į konkrečios bylos faktines aplinkybes ir šias siedamas su taikytina teisės norma (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-82/2010). Teismams sprendžiant bylas precedento galią turi tik tokie ankstesni teismų sprendimai, kurie buvo sukurti analogiškose bylose, t. y. precedentas taikomas tik tose bylose, kurių faktinės aplinkybės yra tapačios arba labai panašios į tos bylos, kurioje buvo sukurtas precedentas, faktinės aplinkybės ir kurioms turi būti taikoma ta pati teisė, kaip toje byloje, kurioje buvo sukurtas precedentas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. spalio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-362-701/2017, 22 punktas; 2023 m. balandžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-41-943/2023, 95 punktas).
41. Kasacinio teismo teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad ieškovės nurodomos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išnagrinėtos civilinės bylos Nr. 3K-3-165-943/2022 ir nagrinėjamos bylos *ratio decidendi* iš esmės skiriasi. Nurodomoje kaip precedentinėje byloje ginčas buvo kilęs iš konkrečių užsakymų vykdymo. Kasacinis teismas konstatavo, kad šalys pagal susiformavusią bendradarbiavimo praktiką siūsdavo viena kitai užsakymą ir užsakymo patvirtinimą, kuriuose pažymėdavo, kad užsakymui taikomos atitinkamos šalies parengtos bendrosios sąlygos, į kurias buvo pateikiama nuoroda užsakymo patvirtinime arba kurias, kaip nurodyta, buvo galima gauti iš atitinkamos šalies. Be to, pardavėjos užsakymo patvirtinime buvo speciali nuostata, skirta kitos šalies standartinių sąlygų taikymui ir potencialiam atsakovės standartinių sąlygų bei ieškovės standartinių sąlygų konfliktui pašalinti („formų kova“, angl. *battle of forms*). Remdamasi tuo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų kolegija konstatavo, kad šalių pasirinktas komunikacijos būdas ir konkrečios informacijos dėl Bendrųjų sąlygų taikymo pateikimo būdas leidžia šalims susipažinti su sudaromos sutarties tekstu ir užtikrina, kad Bendrosios sąlygos neliktų nepastebėtos, todėl tokios formos susitarimas atitinka Reglamento 25 straipsnio 2 dalį ir ESTT praktiką. Tuo tarpu nagrinėjamos bylos *ratio decidendi* skiriasi, nes šioje byloje ginčas kilo dėl metinės prekių tiekimo Sutarties, o ne atskirų užsakymų vykdymo. Pagal šioje byloje nustatytas faktines aplinkybes prie Sutarties nebuvo pridėtos Bendrosios sąlygos, joje nebuvo hipersaito į jas, taip pat nebuvo siūloma šias sąlygas gauti iš ieškovės. Ieškovės kasaciniame skunde akcentuojami užsakymai, prie kurių ji pridėdavo Bendrąsias sąlygas ir kuriuose būdavo pateikiamas hipersaitas į jas, buvo atliekami jau po Sutarties sudarymo, dėl to neturi reikšmės sprendžiant dėl Sutarties sudarymo metu buvusio šalių valios konsensuso.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

42. Apibendrinama išdėstytus argumentus teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai padarė pagrįstą išvadą dėl šalių prorogacinio susitarimo, t. y. tinkamai įvertino, jog ieškovė nepateikė įrodymų, patvirtinančių, kad atsakovėms iki Sutarties sudarymo buvo tinkamai atskleista Sutarties sąlyga dėl prorogacijos ir sudarytos sąlygos su ja susipažinti. Tokiomis aplinkybėmis ieškovės vienašališkai parengtose Bendrosiose sąlygose esanti prorogacinė išlyga neatitinka susitarimo dėl jurisdikcijos keliamų aiškumo ir realumo kriterijų, todėl bylą nagrinėję teismai teisėtai ir pagrįstai nusprendė, jog Lietuvos teismai neturi jurisdikcijos spresti šalių ginčą.
43. Vadovaujantis CPK 93 straipsnio 1 dalimi, šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą.
44. Atsakovė „Outeirinho – Turismo e Industria S.A.“ kasaciniame teisme patyrė 3995 Eur, o atsakovė „Aguarela do Mundo – Aguas Nascente S.A.“ – 4122,50 Eur bylinėjimosi išlaidas, jų atlyginimą prašo priteisti iš ieškovės (teisinės paslaugos apmokėtos 2022 m. liepos 19 d.).
45. Pagal CPK 98 straipsnio 2 dalį, šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio.
46. Remiantis Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio (toliau – Rekomendacijos) 7, 8.14 punktais, rekomenduojamas priteisti maksimalus užmokesčio dydis už atsiliepimo į kasacinį skundą parengimą – 2940,83 Eur.
47. Iš atsakovių į bylą pateiktų dokumentų, kuriuose nedetalizuotos joms suteiktos teisinės paslaugos, galima daryti išvadą, kad abi atsakovės patyrė bylinėjimosi išlaidas už tapačias jų atstovo teises paslaugas – atsakovių atsiliepimo į kasacinį skundą rengimą. Iš bylos duomenų matyti,

kad atsakovių pozicija visais byloje kilusiais klausimais sutapo, jos kartu teikė vieną procesinį dokumentą – atsiliepimą į kasacinį skundą. Atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad atsakovėms atstovavusiam advokatui nereikėjo patirti papildomų darbo laiko sąnaudų dėl kiekvienos iš atsakovių atstovavimo atskirai. Kadangi atsakovių bendrai patirtų bylinėjimosi išlaidų dydis už atsiliepimo į kasacinį skundą parengimą viršija Rekomendacijose nurodytą dydį, pagrįstomis pripažintinos 2940,83 Eur atsakovių bendrai patirtos bylinėjimosi išlaidos.

48. Atsižvelgiant į atsakovių bendrai patirtų bylinėjimosi išlaidų proporciją nuo bendros atsakovių advokatui sumokėtos bylinėjimosi išlaidų sumos (atsakovės „Outeirinho – Turismo e Industria S.A.“ – 49,20 proc., o atsakovės „Aguarela do Mundo – Aguas Nascente S.A.“ – 50,80 proc.), atsakovei „Outeirinho – Turismo e Industria S.A.“ iš ieškovės priteistina 1446,89 Eur, atsakovei „Aguarela do Mundo – Aguas Nascente S.A.“ – 1493,94 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
49. Kasaciniame teisme išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, nepatirta.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. kovo 23 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti iš ieškovės Šveicarijos Konfederacijoje registruotos bendrovės „Polymers Trading International AG“ (j. a. k. CHE-153.922.051) atsakovei Portugalijos Respublikoje registruotai bendrovei „Outeirinho – Turismo e Industria S.A.“ (j. a. k. 502596759) 1446,89 Eur (vieną tūkstantį keturis šimtus keturiasdešimt šešis Eur ir 89 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti iš ieškovės Šveicarijos Konfederacijoje registruotos bendrovės „Polymers Trading International AG“ (j. a. k. CHE-153.922.051) atsakovei Portugalijos Respublikoje registruotai bendrovei „Aguarela do Mundo – Aguas Nascente S.A.“ (j. a. k. 508429323) 1493,94 Eur (vieną tūkstantį keturis šimtus devyniasdešimt tris Eur ir 94 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Goda Ambrasaitė-Balynienė

Gediminas Sagatys

Jūratė Varanauskaitė